

Õiglased ja eesmärgipärased keskkonnatasud

Mida peaks ette võtma keskkonnatasudega, et mõjutada ettevõtjaid oma tegevust juba lähitulevikus jätkusuutlikumaks muutma?

Kas täna kehtivad keskkonnatasude määrad on teie arvates piisavad või tuleks neid tõsta ning kui jah, siis milliseid tasusid täpsemalt ja mil määral?

Keskerakond - Oluline on, et keskkonnatasudest laekuvad vahendid jääksid kohapeale ning tagaksid piirkonna jätkusuutliku arengu. Seetõttu kaalume keskkonnatasudest olulise osa eraldamist kohalikele omavalitsustele, mida enim kahjustab loodusvarade kasutuselevõtuga kaasnev negatiivne keskkonnamõju.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Loome keskkonnateadlaste, sotsiaal- ja majandusteadlaste, kohalike kogukondade, ning innovatsioonivaldkonna ekspertide nõukoja Eesti loodusvarade kasutamise uuenevate põhimõtete väljatöötamiseks.

Kaalume keskkonnatasudest olulise osa eraldamist kohalikele omavalitsustele, mida enim kahjustab loodusvarade kasutuselevõtuga kaasnev õhusaaste, jäätmete teke ning muu negatiivne keskkonnamõju.

Suuname osa Ida-Virumaa tööstusettevõtetest riigile laekuvatest keskkonnatasudest Ida-Virumaa programmi finantseerimiseks.

Reformierakond - Keskkonnatasud peavad olema sellisel tasemel, et need mõjutaksid loodusvaraga säästlikult ümber käima ja sellest suurimat võimalikku lisandväärtust kätte saama. Eestis on pikalt kehtinud põhimõte, et maksustada tuleb rohkem seda, mida me näha ei taha (ehk näiteks saastamist, kulutamist, taastumatu loodusvaraga priiskavalt ümberkäimist) ja vähem seda, mida näha tahame (nagu näiteks töö tegemist). See põhimõte peaks jätkuma.

Elukallidus muutub ja nii on loogiline ka konkreetsed keskkonnatasude määrad regulaarselt üle vaadata ja võimalikult pikaks ajaks ette teada anda – see annab võimaluse loodusvara kasutajatel ka vajadusel uusi investeeringuid teha ja oma tegevust planeerida.

SDE - Kehtestame õiglased ressursitasud ja keskkonnatasud, mis arvestavad põlevkivisektori välismõjuga. Suurendame põlevkivi ressursi- ja saastetasudest laekuvate vahendite kasutamist Ida-Virumaa arengu toetamiseks, soodustamaks üleminekut põlevkivitööstuselt muudesse valdkondadesse.

Isamaa - Keskkonnatasud peavad olema etteaimatavad ning samas keskkonnakaitselistele investeeringutele suunavad. Oluline on võtta arvesse Keskkonnaministeeriumi „Eesti keskkonnakasutuse välismõjude rahasse hindamise analüüsi“ tulemused ja nende alusel ning koostöös huvirühmadega kujundada tasumäärad, mis ettevõtteid motiveerib täiendavaid meetmeid rakendama.

EKRE - Keskkonnatasude puhul tuleb arvestada veel ka muude aspektidega, näiteks sellega, millised on antud valdkonna keskkonnatasud meie naaberriikides ja laiemalt. Jääb arusaamatuks, mida mõeldakse „tegevuse jätkusuutlikumaks muutmise“ all. On vähe ettevõtjaid, kes ei arenda oma tegevust eesmärgiga mitte olla jätkusuutlik.

Vabaerakond

Erakond Eestimaa Rohelised - Täna keskkonnatasud ei vasta eesmärgile (Eesti on kujunenud odava saastamise maaks) ja vajavad tõstmist. Põlevkivi saaste ja kaevandustasude määrad tuleks tõsta. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata veereostusele, praegused põhjavee ammutamise tasud on liialt madalad. Vesi kui ressurs muutub üha kallimaks ja see peab kajastuma ka saastetasudes. Samas tuleb mõningal juhul saastetasusid ka leevendada/ümber vaadata, see puudutab põhjavee juhtimist pinnaveekodudesse näiteks joogivee tootjate poolt. Seega tuleb ülevaadata, kas saaste ja ressursitasud toimivad eesmärgipäraselt ja tänaseks sobivad muutunud oludes. Kindlasti tuleb üle vaadata ka liiva, kruusa ja turbakaevandamisega seotud ressursi- ja saastetasud. Samas tuleb saastetasudesse sisse kirjutada ka suurem paindlikkus, mis õhutaks tänaseid saastajaidotsima ja rakendama vähemsaastavaid või saastevabu tehnoloogiaid. Eestimaa Rohelised näevad saastamist vähendava meetmena ka keskkonnasõbralike ettevõtete soosimist läbi erinevate maksusoodustuste. Üheks maksusoodustuse saamise tingimuseks oleks kindlasti ka taastuvenergia kasutamine.

Eesti 200 - Jäätmetasud peavad pikas perspektiivis olema piisavalt suured, et motiveerida inimesi ja ettevõtteid sorteerima jäätmeid tekkekohal – segajäätme ära andmine oleks piisavalt kallim ja sorteeritud jäätme ära andmine oleks kodu lähedal, lihtne ja tasuta. Vältida ning piisavalt maksustada tuleb ladustamist ja eriti põletamist (süsinikuheitme tõttu); rakendada tuleb keskkonnatasu prügi põletamisele. Prügi ladustamisel ei ole probleemiks nii väga keskkonnatasu suurus, vaid selle rakendamine – täna rakendatakse skeeme, mille tõttu jääb suur osa tasudest kogumata. Neid tasusid ei saa tõsta hüppeliselt, oluline on et sorteerimise preemia jõuaks lõpptarbijani ja see toimuks mõistlike sammudena. Eraldi kompleksne problemaatika on põlevkivi kaevandusõiguse tasu, mille tõstmine oleks põhjendatud, kui kogutav raha rakendatakse sama valdkonna probleemide lahendamiseks: CCS rakendustesse, töökohtade reorganiseerimiseks jne. Seda võiks teha juba otse sellega tegelevad ettevõtted, näiteks asendades ressursimaksu tõus kohustusega rakendada CSS tehnoloogiaid.

Elurikkuse Erakond - Keskkonnatasude arvestusse peavad tekkima järgmised komponendid: väliskulude arvestus, tuleviku kulude arvestus, tasakaalustatuse arvestus.

Väliskuludena tuleb keskkonda mõjutavate tegevuste juures praegusest oluliselt enam arvestada kulusid, mis tekivad elurikkuse kvaliteedi mõjutamisest (looduse hüvede kvaliteedi langusest tulenevad kulud). Tulevikukuludena tuleb arvesse võtta kulud, mis tulenevad keskkonna kvaliteedi halvenemisest pikas ajaskaalas. Praegu ei prognoosita kulusid suuremate keskkonda mõjutavate tegevuste juures peaaegu üldse, aga enamasti on keskkonnas toimuv kvaliteedi langus ajas kumuleeruv ja jääb tihti alles järgmistele põlvkondadele lahendada. Tasakaalustatuse all tuleb mõista seda, et igasugune keskkonnamõjuga tegevus läbiks planeerimisfaasis sellise analüüsi, mille käigus hinnatakse tegevusega tekitatavate mõjude vältimist, mõjude leevendamist, kompenseerimist ja olukorra parandamist selliselt, et üldsummas oleks mõjud nullitud või isegi positiivseks pööratud. Tervikliku tasakaalustatuse analüüsi korral ei ole tegevusele vaja üldse keskkonnatasusid määrata, sest need on juba tasakaalustatud tegevuse planeeringusse kompensatsioonina sisse arvestatud.

Niisiis oleks vaja töötada välja selge ja läbipaistev keskkonnakasutuse tasakaalustatud planeerimise juhend ja kohustada ettevõtjaid seda igasuguse keskkonnakasutuse planeerimisel kasutama. Selle planeeringu tulemus peaks saama igakordselt keskkonna kasutustasu arvestamise aluseks.

Kuna praegustes keskkonnatasude määrades ei võeta piisavalt arvesse ei väliskulude ega ka tuleviku kulude komponente ja ka tasakaalustatud planeerimine pole majandustegevuste puhul enamasti läbitud, on tasumäärad kindlasti liiga madalad ja neid tuleb tõsta. Samas on kõige mõistlikum see, kui iga keskkonnamõjuga tegevuse planeerimisel hinnatakse tasakaalustatult ära kõik otsesed ja välismõjud ning ka mõjud pikas ajaperspektiivis ja saadakse seeläbi vajalik täpne kompensatsiooni arvestus, mis asendaks kasutustasusid üldse.

Kuidas peaks tänane keskkonnatasude süsteem muutuma, et võimaldada piisaval määral rahastada keskkonna kaitseks ja taastamiseks vajalikke tegevusi, sh leevendusmeetmeid (ökosüsteemide taastamine, süsinikuheitme vähendamine, energiasääst jms)?

Keskerakond - Keskkonnahoid peab olema riiklik prioriteet, millesse tuleb panustada kõigis valdkondades.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Loome keskkonnateadlaste, sotsiaal- ja majandusteadlaste, kohalike kogukondade, ning innovatsioonivaldkonna ekspertide nõukoja Eesti loodusvarade kasutamise uuenevate põhimõtete väljatöötamiseks.

Kaalume keskkonnatasudest olulise osa eraldamist kohalikele omavalitsustele, mida enim kahjustab loodusvarade kasutuselevõttuga kaasnev õhusaaste, jäätmete teke ning muu negatiivne keskkonnamõju.

Suuname osa Ida-Virumaa tööstusettevõtetest riigile laekuvatest keskkonnatasudest Ida-Virumaa programmi finantseerimiseks.

Rahastame keskkonnaharidust, õppe- ning koolitusprogramme, mis edendavad jätkusuutlikku arengut toetavat haridust, alates koolieelsetest lasteasutustest kuni ülikoolide ja vabahariduseni. Oluline on elukestev keskkonnanõu alane riiklik teavitustöö.

Seame tehnoloogiliste lahenduste arendamisel oluliseks tingimuseks keskkonnaseisundi parandamise ja taastamise, pidades innovaatiliste lahenduste väljatöötamisel oluliseks ökoinnovatsiooni põhimõtteid. Riigihangetel eelistame keskkonnasäästlike, keskkonna seisundit parandavate lahenduste rakendamist.

Säilitame ja taastame linnade ning asulate ümbruses rohevööndid, selleks töötame välja eritingimused metsamajandamise piiramiseks asulate ümbruses. Rohevööndid peavad olema seotud rohekoridoridega, ühendades maapiirkondade metsamassiive.

Reformierakond - Eesti keskkonnatasude süsteem, kus keskkonna kasutamise eest makstavad tasud suunatakse suures osas keskkonda tagasi, on sellisena üsna unikaalne ja ka OECD poolt eraldi kiitmist leidnud. Keskkonnainvesteeringute keskus on täitnud selliste tegevuste rahastajana oma rolli päris hästi.

Meil on olnud omaette mure sellega, et need kohalikud omavalitsused, kes tööstuste või kaevanduste tõttu suuremat keskkonnakoormust kannavad, on rahulolematud. Värskest parlamendis tehtud muudatus, mille järgi omavalitsustele laekub edaspidi suurem osa keskkonnatasudest, aitab seda probleemi leevendada.

Reformierakond on teinud ka ettepaneku, et taastumatu loodusvara kasutamise ja riigimetsa majandamise eest riigile laekuv tulu suunataks edaspidi Tuleviku Investeeringufondi. Sellisel moel lõpetaksime olukorra, kus loodusvara arvelt kaetakse igapäevaseid kulutusi või lapitakse eelarveauke.

SDE - Ettevõtjatega partnerluses arendame ökoinnovatsiooni. Toetame riigi, ettevõtete ja ülikoolide partnerlust rohemajanduspoliitika väljatöötamisel, mis on suunatud toodete materjalikulu vähendamisele, toodete taaskasutuse võimaluste suurendamisele ja kohalike materjalide kasutamisele ning tootmise keskkonnamõju vähendamisele. Kaalume maksusoodustuste rakendamist neile.

Isamaa - Keskkonnatasud on riigieelarve ja kohaliku omavalitsuse eelarve osa ning eesmärgipäraseid tegevusi rahastatakse riigieelarvest ning planeeritakse riigieelarve strateegia koostamise raames.

Tuleb tervikuna hinnata seda, mis on investeeringuvajadused ja missugused on võimalikud allikad, kust neid rahastada. Toetame Euroopa Liidu struktuurivahenditest

keskkonna kaitseks ja taastamiseks vajalike projektide rahastamist, nende vahendite maht ületab mitmekordselt keskkonnatasudest laekuvat tulu.

EKRE - Kaitse iseenesest on vale termin, kaitse eeldab kellegi poolset rünnakut! Meie räägime keskkonnaHOIUST. Keskkonnahoid tervikuna tuleks ümber korraldada selliselt, et see valdkond teeniks ka ise vahendeid keskkonnahoiu korraldamiseks. Rohkem rõhku tuleks panna vabatahtlikule, mitte administratiivsele keskkonnahoiule, ning selleks tuleb teha kulutusi teadlikkuse ja teadmiste taseme tõstmiseks. Keskkonnatasud ei tohi pärssida ettevõtlust/majandustegevust (arvestada tuleb ka regionaalsuse aspektiga).

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Muutuse aluseks peab saama keskkonnatasude valikuline kuid oluline tõstmine ja laekunud finantside sihipärasem suunamine. Et rahalisi vahendeid otstarbekohasemalt suunata, oleks vaja laiendada ka KIK-i rahastatavaid valdkondi/teemasid ning ümber vaadata sealne hindamiskomisjonide koosseis. Reostuste puhul, kus satub keskkonda tervist mõjutavaid/kahjustavaid komponente peavad leevendusmeetmes sisaldama ka tervisemõjude kompensatsiooni.

Eesti 200 - Vt eelmine vastus. Lisaks küsimuses toodud vajalikele tegevustele tuleks mõelda ka kohalikele elanikele, kes on otseselt keskkonnamõjudest (õhusaaste, müra, veepuudus, tööstus jne) puudutatud ja vahel otseselt kahjustatud. Nad peavad saama õiglaselt kompenseeritud - läbi kohalike omavalitsuste saama tänasest oluliselt suurema osa saastetasudest jt keskkonnatasudest oma kätte.

Elurikkuse Erakond - Keskkonnatasude süsteem vajab suuremat muutust kui seda on praegu käimasolev keskkonnatasude reform. Nii kehtiv keskkonnatasude süsteem kui ka reformi käigus läbi töötatud materjal ei ole piisav tagamaks keskkonnakasutuse välismõjude ära hoidmist, seda eriti elurikkusele toimivate mõjude osas. Praegusel keskkonnatasude süsteemil on mitu puudujääki: tasumäärad ei arvesta tegelikku mõju isegi mitte hetkeseisuga, rääkimata pika-ajalises skaalas ehk siis kulusid tulevikus; tasud ei ole suunatud otseselt mõjutatava keskkonna taastamiseks/parandamiseks; tasude käitlemine ei ole piisavalt läbipaistev ja selgelt mõõdetav ning planeeritav; olulise keskkonnamõju definitsioon, mis on tasumäärade aluseks ei ole kaugeltki mitte piisav selleks, et tagada elurikkusele toimivate negatiivsete mõjude ära hoidmist.

Keskkonnatasude süsteem peab sisaldama kõigepealt selget ja mõistlikku mõjude definitsiooni. Praegu hinnatakse tegevuste planeerimisfaasis paljudel juhtudel keskkonda mõjutavad tegevused olulist mõju mitte omavaks ja jäetakse tegemata nii keskkonnamõjude hindamine kui ka vajalik tasustamine. Seega, keskkonnamõjude määratlemine peab muutuma palju selgemaks ja konkreetsemaks ning sisaldama

praegusest oluliselt enam mõjude määratlemist elurikkusele ja ka mõjude tekkimist/ jätkumist tulevikus. Lisaks sellele tuleb tasude suuruse määratlemine muuta oluliselt plastilisemaks ja samas juhtumipõhiselt konkreetsemaks. Keskkonna kasutustasu ja ka saastetasu peab selgelt vastama sellele, milline on tegevusega tekitatud kahju endise olukorrani täieliku taastamise kulu, seejuures võttes arvesse ajaperspektiivi ja sellega seotud muutujaid.

Keskkonnamõjude hindamise rahastamine tuleb samuti siia uutele alustele. Senine printsiip, et arendaja maksab ja tellib keskkonnamõjude hindamise viib suuremal osal juhtudest olukorrani, kus mõjude hindaja ei ole oma järeldestes objektiivne.

Keskkonnamõjude hindamist peab tegema sõltumatult ja see on võimalik siis, kui ei arendaja ega ka otsustaja ei tea, kes mõjude hindamise tegi. Tuleb luua fond (või kasutada selleks KIK-i) kuhu arendajad maksavad nõ mõjude hindamise maksu ja mis rahastab mõjude hindamist. Hindamist peaks korraldama aga selge kaasamise kohustusega riigiasutus, nt Keskkonnaamet, kellel on alati kohustus hindamise tellimisel kaasata nii kohalikud kogukonnad, huvirühmad kui ka maaomanikud. Keskkonnamõjude hindamised tuleb teostada nõ peer-review põhimõttel. Kõik keskkonnamõjude hindamised tuleb teha avalikuks ühtses repositooriumis.